

Julkinen talous

Talouspolitiikkaan pitkä perspektiivi

- » Finanssipolitiikka normaaliaikaan
- » Kunnat odotustilassa
- » EU-paketin taikurimainen lumo

LISÄTIETOJA

Johtaja Elina Pylkkänen
040 940 1950
elina.pylkkanen@labour.fi
www.labour.fi

Valtio otti koronakriisissä hyvin aktiivisen roolin, ja samalla poliittinen päätöksentekokoneisto itse joutui stressitestiin. Tähän mennessä talouden toimijoille on tarjottu kriisiapua, ja aktiivista suhdanepolitiikkaa on harjoitettu yleisemminkin elvyttävällä finanssipolitiikalla. Tämän lisäksi EU-tasolla tehtiin päätös yhteisestä mittaluokaltaan suuresta elvytyspaketista, josta Suomeen saatiin näillä näkymin kaiken kaikkiaan vajaat kolme miljardia. Tämän niin kutsutun elvytys- ja palautumisvälineen avulla Euroopan talousalueen kilpailu- ja tuotantokykyä on tavoitteena parantaa suhteessa kovimpiin kilpailijoihimme eli Kiinaan ja USA:han.

VALTION POLITIIKASSA KATSE VUOSIKYMMENEN PÄÄHÄN

Valtio velanotto kasvoi koronakriisin seurauksena reippaasti yli 50 prosenttiin suhteessa bkt:en. Valtio tuki kuntia sekä sotu-rahastoja ja lisäksi pääomitti ja antoi vientitakuuta yksityisille suurille suomalaisille yrityksille. Luottoluokituksemme mahdollisti kuitenkin sen, että valtion lainanhoitokulut olivat viime vuonna pienemmät kuin 2019, vaikka lisälainaa jouduttiin lopulta ottamaan 17 miljardia euroa.

Hallitus on linjannut talouspolitiikkansa keskeisimmäksi lähitulevaisuuden tavoitteeksi koronaepidemian hallinnan siten, ettei enää jatkossa tarvitsisi asettaa rajoitustoimia elinkeinotoiminnalle eikä kansalaisille liikumisrajoituksia. Valtiovarainministeri on linjannut, että epidemian hallinta on parasta talouspolitiikkaa.

Hallitus on taipaleensa puolivälissä ja tulee tänä keväänä tekemään harjoittamansa talouspolitiikan linjaukset puoliväliriihessä. Odotettavissa on, että linjaukset painottuvat koronan jälkeiseen aikaan. Finanssipolitiikassa menokehys tulee hillitsemään alijäämän kasvattamista. Keskeisin tavoite talouspolitiikassa on hyvinvointivaltion säilyttämiseen liittyvän kestävyysvajeen umpeen kurominen. Poliitikassa tullaan tavoittelemaan budjetin tasapainoa alijäämää vuosittain supistamalla ja velkasuhteen taittamisella kymmenen vuoden kuluessa.

Tärkeimpiä keinoja tämän laskennallisen viiden miljardin alijäämätavoitteen saavuttamisessa on työllisyysasteen nousun edistäminen, tuottavuuskehityksen tukeminen sekä julkisen palvelutuotannon tuottavuuden parantaminen sekä sote- että sotu-uudistusten avulla. Sote-uudistus toimeenpannaan 2023, jolloin myös maakuntatasoisten hyvinvointialueiden toiminta käynnistyy. Sote-sektorin rahoituksesta vastaa alkuvaiheessa valtio yksinomaan, mutta hyvinvointialueiden verotusoikeutta ollaan selvittämässä. Näin verotusoikeus ja -toimivalta vastaisivat hyvinvointialueiden omaa vastuuta palveluiden rahoittamisessa ja resursoinnissa.

KUNTIEN KAMPPAILU JATKUU

Kunnat selviytyivät vuoden 2020 kriisistä erinomaisen hyvin, koska valtio tuki kunnille aiheuttavia lisävelvoitteita epidemiaan liittyen runsaalla kädellä. Monet kunnat saivat taloutensa kuntien valtionosuuksien lisäysten tukemana kuntoon. Kunnat eivät

myöskään joutuneet turvautumaan kunnallisverojen mittaviin korotuksiin koronavuoden jälkeen, koska verotulot kasvoivat ennustettua enemmän ja lisäksi valtionavut tukivat kuntien lakisääteistä toimintaa toteutuneita menoja runsaammin. Kunnallisveron tuotto kasvoi työllisyyden heikkenemisestä huolimatta ja yhteisöveron kertymä kunnille oli vuotta 2019 parempi, johtuen kuntien yhteisöverosuuden korotuksesta.

Kunnat ovat kuitenkin olleet hyvin odottavalla kannalla, koska sote-uudistusta on valmisteltu viimeisten kymmenen vuoden aikana siten, että tulevaisuudessa kuntien järjestämisvastuu väistyy ja sote-palvelut siirtyvät hallinnollisesti maakuntatasolle. Kunnat ovat tosin viimeisten vuosikymmenten aikana investoineet perusterveydenhuollon kiinteistö- ja rakennuskantaan. Aivan viime vuosina näitäkin investointeja on vähennetty huomattavasti. Sote-uudistus toimeenpannaan näillä näkymin jo vuonna 2023, eivätkä kunnat omana sote-toimintanaan juurikaan enää tässä vaiheessa toteuta uusia rakennushankkeita. Kuntien tehtäväksi jää ensimmäisen ja toisen asteen koulutus sekä paikallistason työllisyys- ja elinkeinopolitiikka.

Kuntien tulevaan tulokertymään vaikuttaa talouden elpymisen. Lähes puolet kuntien tuloista on oman alueen taloudellisesta toimeliaisuudesta riippuvaista. Kunnallisverovelvollisia ovat kunnassa kirjoilla olevat asukkaat, ja kunnallisveropohjasta noin 70 prosenttia on työtuloja ja reilu neljännes eläketuloja. Muut ansiotulot ovat lähinnä päivärahatuloja, jotka vaihtelevat talouden suhdanteiden mukaisesti.

SOSIAALITURVARAHASTOT SELVISIVÄT KRIISISTÄ

Koronakriisi ravisutti myös sotu-rahastojen tasapainoa. Sekä työeläke- että työttömyysvakuutusjärjestelmän EMU-puskureita on jouduttu hyödyntämään elvytyksessä. Puskurirahastot perustettiin Suomen liittyessä Euroopan talous- ja rahoiliittoon työmarkkinajärjestöjen sopimuksella vuonna 1997. Työeläke- ja työttömyysvakuutusjärjestelmään perustettujen rahastoihin kerättyjen varojen avulla on tarkoitettu varautua talouden häiriöihin eli siten lieventää työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksun vaihtelua suhdanteiden mukana.

Koronakriisin vakavuuden tultua ilmi työmarkkinajärjestöt valmistelivat keväällä maan hallitukselle esityksen, jolla työnantajien työeläkemaksuja alennettaisiin työllisyyden vaalimiseksi. Yksityisalojen työnantajien osuutta vakuutusmaksua alennettiin määräaikaisena toimenpiteenä 2,6 prosenttiyksiköllä ajanjaksolle 1.5.2020 – 31.12.2020. Elvytyksen mittaluokka on arvioiden mukaan noin 900 miljoonaa euroa. Samassa yhteydessä kuitenkin sovittiin, että alennuksen takia pienentynyt EMU-puskuri kartutetaan täysimääräisesti korottamalla työnantajan työeläkevakuutusmaksua vuosina 2022–2025.

Työttömyysvakuutusjärjestelmän rahoituspuskuri jouduttiin niin ikään purkamaan lomautusten rajun kasvun vuoksi. Työmarkkinajärjestöt sopivat lomautuksia koskevien neuvottelujen nopeuttamisesta yksityi-

sen sektorin työsuhteissa viiteen päivään, kun ne lain mukaan ovat vähintään 14 päivää. Lomautukset laajennettiin koskemaan myös määräaikaisia työsopimuksia. Lomautettujen eduksi lomautuspäivärahojen omavastuupäivät poistettiin samalla. Myös yrittäjille annettiin mahdollisuus työttömyyspäivärahaan. Poikkeuksellisesti valtio osallistuu päivärahojen rahoitukseen määräaikaisesti vuoden 2020 loppuun saakka rahoittamalla ansiopäivärahan peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Valtio tukee myös työttömyyskassojen toimintaa noin 20 miljoonalla eurolla tänä vuonna.

Lakisääteisen sairausvakuutuksen päiväraha- ja hoitomaksutuloihin koronakriisillä on myös vaikutusta, joskaan ei kovin suurta, sillä verotettavista eläke- ja etuustuloista, joihin lomautus- ja työttömyysajan päivärahat kuuluvat, sairaanhoitomaksu maksetaan lähes prosenttiyksiköllä korotettuna. Työntajien maksamia vakuutusmaksuja jää lomautettujen ja irtisanottujen osalta kokonaan pois.

Sotu-rahastot pysyvät tulevalla ennustekaudella ylijäämäisinä, koska työttömyys on pysynyt maltillisena ja työllisyys lomautusten avulla tilanteeseen nähden korkealla tasolla. Eläkeyhtiöt ovat alkuvuoden 2020 vaikeuksista selvittyään pystyneet kartuttamaan sijoitustensa tuottoa siten, että sijoitustuotot vuositason olivat keskimäärin 10 prosentin luokkaa.

EDP-VELKA KASVAA EDELLEEN

Julkisen sektorin yhteenlaskettu velka on kriisin vaikutuksesta kasvanut merkittävästi vuonna 2020. Lisävelkatakaan on ottanut lähes kokonaisuudessaan valtio harteilleen. Kaikkia elvytykseen osoitettuja määrärahoja ole jouduttu kuitenkaan käyttämään. Sen vuoksi julkinen velka suhteessa bkt:en jää edelleenkin ennustemme mukaan alle 70 prosenttiin, vaikka lisävelkaa joudutaan ottamaan joka vuosi lisää.

Ennustemme mukaan kokonaisveroaste pysyttelee vajaassa 42 prosentissa lähivuodet, mutta menoaste nousee yli neljällä prosenttiyksiköllä. ■

JULKISEN TALouden KESKEISIÄ LUKUJA

	2020	2021e	2022e	2023e
Veroaste (%)	41,8	42,2	42,0	41,5
Julkisyhteisöjen rahoitusyliäämä (Mrd. €)	-12,9	-11,6	-10,1	-5,2
valtio	-13,4	-12,1	-10,8	-6,0
kunnat	0,2	-0,5	0,3	0,2
soturahastot	0,3	1,0	0,4	0,6
Julkinen bruttovelka, EDP-velka (Mrd. €)	160,3	169,5	178,5	184,0
% bkt:sta	67,5	68,5	69,0	69,5
Valtion velka (Mrd. €)	125,0	136,0	146,0	151,0
% bkt:sta	52,6	55,0	56,4	56,8

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos